

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 15 listopada 2016 r.

BKS/DPK-134-32617/16 MK

P9-51/16

Nr: 30682/5/16	Data wpływu petycji 2 września 2016 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 8 listopada 2016 r.

SZKOLNICTWO WYŻSZE

TEMAT

STYPENDIA

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Paweł Janas.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wnosi o zmianę art. 184 ust. 4 i 5 ustawy z 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, w celu przywrócenia uprawnienia do pobierania przez studenta stypendium za dobre wyniki w nauce na każdym kierunku studiów na którym studiuje, bez względu na to, czy ukończył już jeden kierunek studiów. Powołuje się na fakt, że przed nowelizacją ustawy w 2011 r. student mógł pobierać stypendium specjalne dla osób dla osób niepełnosprawnych oraz stypendium za wyniki w nauce (obecnie stypendium rektora dla najlepszych studentów) na każdym z kierunków studiów, na których się uczył.

Wnoszący petycję przedstawił alternatywne propozycje brzmienia art. 184 ust. 4:

1) „Student studiujący równocześnie na kilku kierunkach studiów może otrzymywać stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych i zapomogę tylko na jednym, wskazanym przez studenta kierunku studiów, a **stypendium rektora dla najlepszych studentów i stypendium ministra za wybitne osiągnięcia na każdym z kierunków**”; lub

2) „Student studiujący równocześnie na kilku kierunkach studiów może otrzymywać stypendium socjalne, a stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, zapomogę i stypendium ministra za wybitne osiągnięcia tylko na jednym, wskazanym przez studenta kierunku studiów, a **stypendium rektora dla najlepszych studentów na każdym z kierunków**”;

Autor petycji zaproponował też zmiany w art. 184 ust. 5 ustawy:

1) „Studentowi, który po ukończeniu jednego kierunku studiów kontynuuje naukę na drugim kierunku studiów stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych i zapomoga nie przysługuje, chyba że kontynuuje on studia po ukończeniu studiów pierwszego stopnia w celu uzyskania tytułu zawodowego magistra, jednakże nie dłużej niż przez okres trzech lat”; lub

2) „Studentowi, który po ukończeniu jednego kierunku studiów kontynuuje naukę na drugim kierunku studiów stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, zapomoga i stypendium ministra za wybitne osiągnięcia nie przysługuje, chyba że kontynuuje on studia po ukończeniu studiów pierwszego stopnia w celu uzyskania tytułu zawodowego magistra, jednakże nie dłużej niż przez okres trzech lat.”

Obecnie obowiązująca ustawa stanowi, że student uczący się jednocześnie na kilku kierunkach może ubiegać się o stypendium: socjalne, specjalne dla osób niepełnosprawnych, rektora dla najlepszych studentów, ministra za wybitne osiągnięcia oraz zapomogę – tylko na jednym, wskazanym przez siebie kierunku studiów. Wyjątkiem od tej zasady, jest sytuacja w której osoba po ukończeniu studiów pierwszego stopnia kontynuuje naukę w celu uzyskania tytułu zawodowego magistra lub równorzędnego, jednakże nie dłużej niż przez okres 3 lat.

Wnoszący petycję w uzasadnieniu podnosi, że stypendium rektora ma służyć motywowaniu studentów do zdobywania wysokiej średniej ocen lub uzyskiwania osiągnięć naukowych, artystycznych czy sportowych. Jego zdaniem jedynym kryterium, które powinno decydować o tym czy student otrzyma stypendium powinny być jego osiągnięcia. Brak możliwości uzyskania takiego stypendium przez studenta wyróżniającego się na wszystkich kierunkach na jakich on studiuje ma skutek demotywujący. Jego zdaniem zmiana powinna wejść w życie 1 października 2017 r.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) w art. 18 ust. 2 pkt 14a stanowi, że do wyłącznej właściwości rady gminy należy podejmowanie uchwał w sprawie zasad udzielania stypendiów dla uczniów i studentów. Rada nie jest uprawniona do ustanawiania własnych stypendiów w oderwaniu od obowiązujących aktów prawa.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 ze zm.) w art. 1 określa zakres stosowania ustawy wskazując: publiczne i niepubliczne¹ szkoły wyższe.

W myśl art. 173 ustawy studenci mogą ubiegać się o pomoc materialną ze środków budżetowych w formie stypendium: socjalnego, specjalnego dla osób niepełnosprawnych, rektora dla najlepszych studentów, ministra za wybitne osiągnięcia. Ponadto studenci mogą uzyskać pomoc materialną od jednostek samorządu terytorialnego. O rodzaju pomocy, sposobie i terminie ubiegania się, sposobie wyłaniania studentów uprawnionych do uzyskania pomocy oraz maksymalnej wysokości stypendium – decyduje organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego i określa to w uchwale (art. 173a).

¹ Z definicji ustawowej wynika, że uczelnia publiczna to uczelnia utworzona przez państwo, które reprezentuje właściwy organ władzy lub administracji publicznej. Natomiast uczelnię niepubliczną może założyć osoba fizyczna albo osoba prawna niebędąca państwową ani samorządową osobą prawną.

Ustawa dopuszcza możliwość przyznawania przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi stypendiów dla studentów wyróżniających się wynikami w nauce, na zasadach zatwierdzonych przez ministra nauki i szkolnictwa wyższego (art. 173b).

Student studiujący równocześnie na kilku kierunkach studiów może otrzymywać stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, zapomogę, stypendium rektora dla najlepszych studentów i stypendium ministra za wybitne osiągnięcia tylko na jednym, wskazanym przez studenta kierunku studiów (art. 184 ust. 4).

Studentowi, który po ukończeniu jednego kierunku studiów kontynuuje naukę na drugim kierunku studiów, nie przysługują świadczenia z zakresu pomocy materialnej, chyba że kontynuuje on studia po ukończeniu studiów pierwszego stopnia w celu uzyskania tytułu zawodowego magistra lub równorzędnego, jednak nie dłużej niż przez 3 lata (art. 184 ust. 5).

Łączna miesięczna wysokość stypendium socjalnego i stypendium rektora dla najlepszych studentów nie może być większa niż 90% najniższego wynagrodzenia zasadniczego asystenta ustalonego w przepisach dotyczących wynagradzania nauczycieli akademickich (art. 184 ust. 6).

Ubiegający się o stypendium lub zapomogę ma obowiązek złożyć oświadczenie o niepobieraniu świadczeń pomocy materialnej na więcej niż jednym kierunku studiów.

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1518) w art. 1 określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Prawo do zasiłku rodzinnego przysługuje osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24. roku życia. Zasiłek dla uczącego się wynosi 65,00 zł miesięcznie (art. 6).

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 17 lipca 2015 r. w sprawie stypendiów ministra za wybitne osiągnięcia przyznawanych studentom (Dz. U. z 2015 r. poz. 1050) określa szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wypłacania stypendium ministra. Stypendium może być przyznane studentowi, który zaliczył rok studiów w poprzednim roku akademickim i uzyskał w danym roku akademickim wpis na kolejny rok studiów przewidziany w planie studiów albo został przyjęty na studia drugiego stopnia oraz uzyskał wybitne osiągnięcia naukowe lub artystyczne związane z odbywanymi studiami lub wybitne osiągnięcia w sporcie (§ 2 ust. 1).

PRACE LEGISLACYJNE:

Brak.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 5 listopada 2013 r. sygn. akt K 40/12 zajął stanowisko w sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich o stwierdzenie niezgodności art. 184 ust. 4 i 5 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym z art. 32 w związku z art. 2 i art. 70 ust. 4 Konstytucji RP .

Trybunał orzekł, że art. 184 ust. 4 ustawy -- Prawo o szkolnictwie wyższym w zakresie, w jakim wyłącza prawo studentów studiujących równocześnie na kilku kierunkach studiów do otrzymywania stypendiów oraz art. 184 ust. 5 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym w zakresie, w jakim wyłącza prawo studentów kontynuujących naukę na drugim kierunku po ukończeniu jednego kierunku do otrzymywania stypendiów, o których mowa w art. 173 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy, są zgodne z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 70 ust. 4 Konstytucji RP.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich zakwestionowane przepisy ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, obowiązujące od 1 października 2011 r., budzą wątpliwości z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa. W przypadku art. 184 ust. 4 dotyczącego studentów, którzy równolegle studiują co najmniej dwa kierunki i osiągających na nich wysoką średnią ocen, ustawa zezwala na ubieganie się przez nich o stypendium tylko na jednym z kierunków. Zdaniem Rzecznika, w ramach tej kategorii dochodzi do nierównego traktowania studentów uzyskujących dobre wyniki w nauce na więcej niż jednym kierunku wobec tych, którzy osiągają takie wyniki tylko na jednym z kilku studiowanych kierunków. Ponadto w art. 184 ust. 5 Rzecznik dostrzega różnicowanie studentów, które nie znajduje jego zdaniem racjonalnego uzasadnienia, nie ma bezpośredniego związku z celem ustawy nowelizującej z 2011 r., a także nie służy realizacji tego celu. W uzasadnieniu zauważa on, że okoliczność ukończenia przez studenta jednego kierunku studiów nie może przemawiać za odebraniem prawa do stypendium za dobre wyniki w nauce na kolejnym kierunku studiów. W jego ocenie wprowadzone rozróżnienie tj. odmienne traktowanie podobnych podmiotów nie charakteru proporcjonalnego, nie pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi.

INFORMACJE DODATKOWE:

Prawo do uzyskania pomocy materialnej przysługuje studentom uczelni publicznych i niepublicznych, studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, którzy mogą korzystać z następujących form świadczeń:

1) **stypendium socjalne** – otrzymuje student znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej tj. gdy wysokość dochodu na osobę w rodzinie nie przekracza progu ustalonego

przez rektora w porozumieniu z uczelnianym organem samorządu studenckiego (od 1 listopada 2016 r. progi dochodowe kształtują się od 668,20 zł do 1051,70 zł netto miesięcznie na osobę w rodzinie);

2) **stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych** – przysługuje studentowi z tytułu niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem właściwego organu i przyznawane jest niezależnie od dochodu studenta;

3) **stypendium ministra za wybitne osiągnięcia** – może uzyskać student, który ma wybitne osiągnięcia naukowe lub artystyczne związane ze studiami lub wybitne osiągnięcia w sporcie. Stypendia przyznawane są przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz innych ministrów nadzorujących odpowiednio: uczelnie służb państwowych – Ministra Spraw Wewnętrznych, uczelnie artystyczne – Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; uczelnie medyczne – Ministra Zdrowia, uczelnie morskie – Ministra Infrastruktury i Rozwoju; uczelnie wojskowe – Ministra Obrony Narodowej.

Wniosek do właściwego ministra składa rektor uczelni po zaopiniowaniu przez radę podstawowej jednostki organizacyjnej, a w przypadku uczelni nie posiadającej takiej rady przez senat uczelni.

4) **stypendium rektora dla najlepszych studentów** – może otrzymać student, który ukończył pierwszy rok studiów i uzyskał wysoką średnią ocen lub bardzo dobre wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym. Ponadto o stypendium może ubiegać się student pierwszego roku studiów:

– pierwszego stopnia lub magisterskich przyjęty na studia w roku złożenia egzaminu maturalnego, który jest laureatem olimpiady międzynarodowej albo laureatem lub finalistą olimpiady przedmiotowej o zasięgu ogólnopolskim, zgodnie z ustawą o systemie oświaty;

– drugiego stopnia rozpoczętych w terminie roku od ukończenia studiów pierwszego stopnia, który spełnił kryteria ustawy na ostatnim roku studiów pierwszego stopnia.

5) **zapomogę** – przyznaje się studentowi, który z przyczyn losowych znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej (np. śmierć lub ciężka choroba członka rodziny, klęska żywiołowa).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami stypendia socjalne, specjalne oraz rektora są przyznawane na semestr lub rok akademicki, a w przypadku stypendium ministra na rok akademicki. Stypendium przydzielane przez uczelnie w danym roku akademickim student otrzymuje przez okres do dziesięciu miesięcy, a jeżeli rok studiów trwa jeden semestr – do pięciu miesięcy. Z kolei stypendia ministra wypłacane są jednorazowo, bez określenia terminu wypłaty (stypendium uzyskiwane jest za wyniki w poprzednim roku akademickim).

Z wnioskiem o przyznanie stypendium zwraca się student, może ono być wypłacane tylko na jednym, wybranym przez studenta kierunku studiów. Student jest ustawowo zobowiązany do składania oświadczeń o niepobieraniu pomocy materialnej na więcej niż jednym kierunku studiów oraz o wystąpieniu okoliczności powodujących utratę prawa do świadczeń (np. skreślenie z listy studentów, ukończenie studiów). Dopuszczalna jest zatem sytuacja, gdy student otrzymuje stypendium rektora na jednym kierunku, a stypendium socjalne na drugim. Jednak to samo świadczenie nie powinno być przyznane na więcej niż jednej uczelni lub na kilku kierunkach.

Pomoc materialna nie przysługuje studentom, którzy ukończyli już jeden kierunek studiów z tytułem zawodowym magistra lub równorzędnym albo studentom, którzy po ukończeniu studiów pierwszego stopnia kontynuują naukę na kolejnych studiach pierwszego stopnia. Decyzja o przyznaniu świadczenia wygasa ostatniego dnia miesiąca, w którym studenta skreślono z listy studentów albo ukończył studia na kierunku, na którym pobierał świadczenie albo utracił prawo do pomocy w związku z ukończeniem innego kierunku studiów.

Decyzja o przyznaniu świadczenia pomocy materialnej albo jego odmowie wydawana jest w formie decyzji administracyjnej, doręczana jest z pouczeniem o przysługujących środkach odwoławczych. Decyzja odmowna wymaga uzasadnienia. Student może w terminie 14 dni od dnia otrzymania odpowiedzi złożyć odwołanie do rektora lub odwoławczej komisji stypendialnej albo złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy w przypadku decyzji podjętej w pierwszej instancji. Ostateczna decyzja podjęta w postępowaniu odwoławczym może być przez studenta zaskarżona do właściwego sądu administracyjnego.

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bak